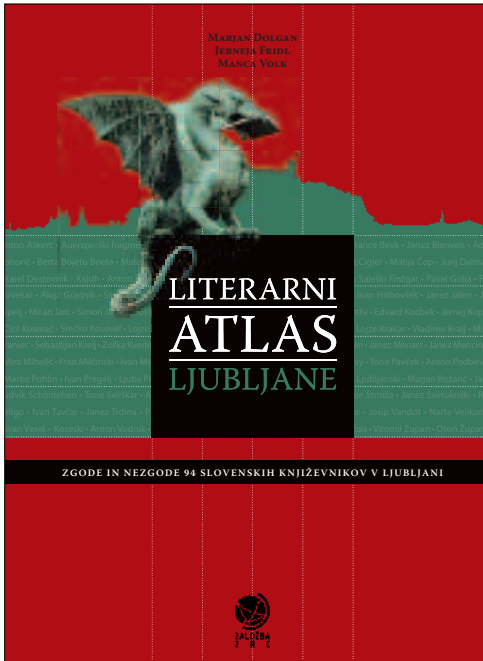

Marjan Dolgan, Jerneja Fridl, Manca Volk:
Literarni atlas Ljubljane

Ljubljana 2014: Založba ZRC, 295 strani, 11 zemljevidov, ISBN 978-961-254-711-0

Prvi atlas takšne vrste v Sloveniji je sad sodelovanja Inštituta za slovensko literaturo in literarne vede ter Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. V njem so objavljeni nekateri rezultati raziskovalnega projekta »Prostor slovenske literarne kulture: literarna zgodovina in prostorska analiza z geografskim informacijskim sistemom«, ki ga je vodil Marko Juvan.

Atlas s podnaslovom »Zgode in nezgode 94 slovenskih književnikov v Ljubljani« sestavljajo trije deli. Prvi, najkrajši del obsega 18 strani in ima naslov »Pojasnila«, kjer najdemo navodila za uporabo Atlasa. V okviru tega uvodnega dela je tudi krajši prispevek Silva Torkarja o imenu Ljubljana.

Drugi del atlasa je z 228 stranmi najobsežnejši. Avtor tega dela je Marjan Dolgan. Vsebuje članke o 94 izbranih slovenskih književnikih in njihovi povezanosti z Ljubljano. Razvrščeni so po abecednem zaporedju njihovih priimkov od »Aškerc« do »Župančič«. Navedeno je veliko podatkov, na primer:

- ime in priimek književnika z različicami njegovega osebnega imena,
- rojstna in smrtna letnica književnika ter pripadajoča kraja,
- številka zemljevida, na katerem so zaznamovane književnikove ljubljanske lokacije,
- področje njegovega literarnega in poklicnega delovanja ter književnikova najznačilnejša ali najpomembnejša literarna dela,
- književnikovi prevodi del kakega pomembnega tujega književnika v slovenščino,
- podatki o ljubljanskih prebivališčih književnikov ter o šolah, kulturnih zavodih, družabnih in gostinskih lokalih, v katere so zahajali, zaporih in bolnišnicah, v katerih so bili, in pokopališčih, na katerih so pokopani,
- seznam najpomembnejših nagrad, ki jih je književnik dobil v Ljubljani, ter spominskih znamenj in poimenovanj, s katerimi je mesto počastilo književnika.

Tretji del Atlasa sestavljajo zemljevidi z najpomembnejšimi mestnimi lokacijami, povezanimi z izbranimi slovenskimi književniki in navedenimi v člankih drugega dela Atlasa. Zemljevidi avtoric Jerneje Fridl in Mance Volk Bahun, ki so nazorni in estetsko dovršeni, so nastali s prenosom literarne podatkovne zbirke v geografski informacijski sistem. Razvrščeni so kronološko, po glavnih literarnih obdobjih, tokovih in smereh:

- Zemljevid I: Srednji vek, reformacija in protireformacija,
- Zemljevid II: Barok in razsvetljenstvo,
- Zemljevid III: Romantika in vzporedne smeri,
- Zemljevid IV: Med romantiko in realizmom,
- Zemljevid V: »Moderna«,
- Zemljevid VI: Sodobniki »moderne«,
- Zemljevid VII: Ekspresionizem, futurizem, in konstruktivizem
- Zemljevid VIII: Nova stvarnost in njeni sodobniki,
- Zemljevid IX: Socialni in socialistični realizem,
- Zemljevid X: Psihološki realizem in intimizem,
- Zemljevid XI: Modernizem.

Atlas je mogoče uporabljati dvosmerno oziroma na dva načina:

- Najprej v besedilnem delu preberemo članek o književniku in najdemo v njem oznake ljubljanskih krajev, povezanih z njegovim življenjem in delom. Potem poiščemo te oznake na enem izmed zemljevidov in nato z njegovo pomočjo te kraje še v sami Ljubljani.
- Obratno si najprej v kartografskem delu ogledamo zemljevid, najdemo na njem oznake ljubljanskih krajev, povezanih s kakšnim književnikom, nato pa s pomočjo teh oznak najdemo v besedilnem delu članek o tem književniku ter v njem kraje in opise, kaj se je z njim dogajalo.

Atlas torej v člankih opisuje obdobja, ki so jih izbrani slovenski književniki od protestantizma do sodobnosti preživeli v Ljubljani. Prikazuje paletu nasprotujočih si literarnih in nazorskih usmeritev ter burno družbeno dogajanje v slovenski prestolnici. Številčne oznake krajev, ki so omenjeni v člankih, pa bralcu omogočajo, da na priloženih zemljevidih Ljubljane najde kraje, kjer so književniki prebivali, se šolali, delali, umirali in kjer so jih pokopali. Ne manjkajo niti lokali, v katerih so se zabavali, niti zapori, v katere so jih tlačili oblastniki. Navedeni so tudi mnogi kraji ljubezenskih romanc in polomov, javnih škandalov, družabnih spektaklov; omenjena so skrivnostna izginotja. Ljubljana je prikazana kot prizorišče fars, dram, tragedij, kriminalk in grozljivk, ki so jih doživljali slovenski književniki.

Obsežna knjiga je informativna, poučna, zabavna in srhljiva. Vsebuje veliko podatkov, ki doslej še niso bili nikjer objavljeni. Bralcem omogoča vpogled v tiste plasti slovenske književnosti, ki jih šole iz različnih razlogov zanemarjajo ali zamolčujejo, in to na literarni in geografski način.

Če boste atlas vzeli v roke, se boste naučili veliko novega, hkrati pa zelo zabavali in nasmejali, smeh pa je pol zdravja.

Drago Perko

Albert Einstein:

Teorija relativnosti

Zbirka *Historia scientiae*

Ljubljana 2014: Založba ZRC, 228 strani, ISBN 978-961-254-722-6

Delo nemškega fizika Alberta Einsteina *Über die Spezielle und die allgemeine Relativitätstheorie* 'O posebni in splošni teoriji relativnosti' je prvič izšlo leta 1917 pri založbi Friedrich Vieweg & Sohn v Braunschweigu. Nemški izvirnik je za časa Einsteinovega življenja doživel kar 16 izdaj (zadnje leta 1954) ter številne besedilne spremembe in kasnejše dodatke, ki so upoštevanji tudi v prvem slovenskem prevodu tega izjemnega znanstvenega dela.